

A MULTIKULTURALIZMUS HATÁSA AZ ÉPÍTÉSZETRE

MULTICULTURAL EFFECTS IN THE ARCHITECTURE

Juhász Hajnalka,¹ Kósa Balázs,² Molnár Tamás³

¹Pécsi Tudományegyetem, Műszaki és Informatikai Kar, Breuer Marcell Doktori Iskola, Pécs, Magyarország, hjuhasz91@gmail.com

²Pécsi Tudományegyetem, Műszaki és Informatikai Kar, Belsőépítészeti Alkalmazott és Kreatív Design Tanszék, Pécs, Magyarország, kosa.balazs.84@gmail.com

³Pécsi Tudományegyetem, Műszaki és Informatikai Kar, Vizuális Ismeretek Tanszék, Pécs, Magyarország, tmolnar@mik.pte.hu

Abstract

Many scientific field working about the topic of the multiculturalism which slowly became the most common aspect of the 21th century. When we examine the culturally mixed societies, the demands of different habits are compared, and it is one of the main points what the architecture continuously trying to react. In our research we examine the city of Pécs and it's university, to create a grounded designing concept for a new multi-belief space.

Keywords: *multiculturalism, multi-belief spaces, architecture, Pécs.*

Összefoglalás

Számos tudományág szakterülete foglalkozik a multikulturalizmus témakörével, ami lassan a XXI. század legtermészetesebb velejárója. A kulturálisan vegyes társadalmak vizsgálatakor összehasonlításra kerülnek az eltérő szokásokból adódó igények, melyekre igyekeznek az építészet is folyamatosan reagálni, az új helyzetekből következő elvárásoknak eleget tenni. Tanulmányunkban Pécs városa és egyetemének helyzetét vizsgáljuk, egy új szakrális tér megalkotásának koncepciójához.

Kulcsszavak: *multikulturalizmus, több-vallású terek, építészet, Pécs.*

1. Bevezető

1.1. Állásfoglalás

Napjainkban, számos olyan hatást rögzíthetünk, ami a hagyományos értelemben vett határainkon átível, köszönhetően a sok tekintetben felgyorsult információáramlásnak. Ezáltal helyhez kötöttségünk lazul, szélesebb az egyén elé táruló perspektíva, ami a kezdetben legfőképp vallási, majd nemzeti alapon rendeződő társadalmak vegyülésének enged teret. Az egyre sűrűbben alkalmazott multikulturalizmus fogalma számos tudományterületben megjelenik, így a természetes és mesterséges környezetünk alakítását illetően, az építészetben is.

A megelőző történeti korokban a kultúrák keveredésének két legfőbb esete volt, a megszálló hatalmak elnyomó politikájából következő, és a különféle betelepülések és mesterséges betelepítések eredményeként létrejött vegyes közegek. Az így kialakult helyzetek során a többségi és kisebbségi kultúrák számos esetben, nagyobb összetűzésektől mentesen, alkalmazkodva működtek egymás mellett, esetenként átvéve a műszaki és formai megoldásokat egymástól.

Ezt szem előtt tartva, a továbbiakban tárgyalt multikulturalizmus tehát sem a többségi kultúra teljes dominanciáját, sem pedig a különféle kulturális tradíciók egybeolvasztását nem tartja megoldásnak, hanem abból indul ki, hogy minden csoport őrizze meg és ápolja zavartalanul a maga sa-

ját kultúráját. A tanulmányunkban a kulturálisan vegyes településeket és városokat vizsgáljuk, fókuszba helyezve a kialakult építészeti formanyelvek fejlődésének irányát, a valós funkciókat és igényeket összevetve. Továbbá előtérbe helyezve egy adott épület koncepcionális kidolgozását több kultúra által érintett környezetben.

2. Pécs helyzete

2.1. Történeti alap

A történelem során egy település felértékelődése a vallási, gazdasági és stratégiai szempontok legáltalább egyikének teljesülése szerint ment végbe. Az így fontossá vált csoportosulásokra jellemző volt, hogy idővel több kultúra élt egymás mellett, amelyek saját építészeti formanyelvük alkalmazásával terjeszkedtek tovább. Mindezt tisztán mutatja a mai Dél-dunántúli régió központjává vált Pécs és vonzáskörzete is, a kulturális sajátosságokat hordozó építészeti alkotásokkal vagy rosszabb esetben azok maradványaival. Az örökségvédelem tekintetében ilyen építmények voltak például az ókeresztény temetkezési szokásokat megőrkítő sírkamrák, ugyanúgy, mint a török emlékek (dzsámik, fürdő romok, a türbe, stb.), melyek annak ellenére, hogy egy hódító hatalom építészeti tükörzik, mára mégis a város jelképévé váltak és gazdagítják annak épített környezetét. Az említett műemlékek nemzetközi szinten is bejegyzett, a világörökség részévé nyilvánított értékek. Számos régészeti, történeti kutatás mellett, feltárásuk és helyzetbe hozásuk, kortárs építészeti és műszaki megoldásokkal támogatott program volt.

év	PTE MIK össz.	magyar	külföldi	külföldi %
2013	2851	2799	52	1,82
2014	2466	2374	92	3,73
2015	2356	2179	174	7,39
2016	2302	2047	266	11,08
2017	2383	2018	365	15,32

2. ábra. Az elmúlt öt év hallgatói eloszlása a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Karán (a táblázat készültékor a 2018. évi adatok még nem álltak rendelkezésünkre).

2.2. Jelenkori adottság

Pécsen a kultúrák találkozásának másik pontja többek között a felsőoktatásban mutatkozik meg. A város egyeteme, a Pécsi Tudományegyetem, számos külkapcsolattal rendelkezik, a Műszaki és Informatikai Kar esetében ez 24 ország, összesen 56 társintézményt jelenti.

Tehát, a történeti múlton túl, az elmúlt évtizedekben az építészeti tervezés kérdései közt hangsúlyt kaptak a különböző kultúrák találkozásának helyet adó épületek is. Pécsi vonatkozásban ilyenek, a teljesség igénye nélkül, az egyetemi karok épületei és a hozzájuk kapcsolódó kutatóintézetek.

Az utóbbi tíz évben folyamatosan növekvő külföldi hallgatói létszám tükrében jogosan merül fel a gondolat, miszerint az eltérő területekről érkező egyetemisták saját kulturális szokásai miként érvényesülhetnek az idegen környezetben. A legkézenfekvőbb ilyen tekintetben a vallásgyakorlás kérdése.

1. ábra. Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar társintézményeinek eloszlása világviszonylatban 24 országot érint

Pécsi Tudományegyetem	
Ország	Külföldi hallgatók
Németország	691
Norvégia	267
Irán	200
Kína	125
Spanyolország	105
Jordánia	90
Koreai Köztársaság	87
Brazília	60
Törökország	51
Svédország	49

3. ábra. A külföldi hallgatókat küldő tíz legjelentősebb ország, a szomszédos országok kivételével (2014. ősz)

Napjainkban a globalizáció hatására egyre kevésbé szokatlan az úgynevezett több-vallású terek fogalma, melyek kialakítása növekvő léptékekkel bír. Ezesetben a funkció nem a vallásgyakorlás speciális körülményeire épül, hanem maga az elmélyülés folyamata kerül előtérbe vallástól függetlenül, és az adott szertartások egyedi jellemzői a tervezési folyamat következő rétegében kapnak helyet. Egy korábbi tanulmány részletes elemzésére támaszkodva elfogadható az a megállapítás, ami szerint a több-vallású terekben az egyes vallások közti tökéletes semlegesség szinte kivitelezhetetlen. Azonban különféle feltételeket szem előtt tartva, (mint például a nemek elkülönítése vagy az imádat során felvett fizikális testhelyzetek), nagy eséllyel kialakítható a használók számára ideális környezet, az elmélyülésre alkalmas több-vallású tér, a kultúrák közti konfliktusok elkerülésével.

Visszatérve a Pécsen több évig tanuló külföldi hallgatók helyzetére, egyre növekvő létszámukra alapozva valós igénynek tekinthető egy úgynevezett „semleges kápolna” kialakítása, ami teret biztosít a csendes elmélyülésnek, és az egyéni vallásgyakorlásnak, imádatoknak is.

Tanulmányunk során, azonban nem az eltérő vallási irányzatok jellemzőinek kombinálása adta a megoldást, hanem a térfelhasználás komplex szemlélete. Ahol a változó igények, felosztott terek, tájolás és időbeli elkülöníthetőség, továbbá a kialakult tér belső formálása és a formanyelvek helyes értelmezése adta a tervezési program alapját.

3. Következtetések, összegzés

Kutatásunk eredményeként megállapítható, hogy egy város kulturális meghatározása nem egyszerűsíthető le egyetlen csoportra a többség (adott esetben az ország) által képviselt eszmék szerint. Mindazonáltal az emberek hozzáállása egy idegen kultúrához, eltérő mintát mutat egy olyan társulásban, ahol a vegyes kulturális közeg akár már a történeti időkre is visszavezetve jelen volt, mint Pécs esetében.

Jelenkori helyzetünk, a globalizációval kapcsolatba hozhatóan, egyre több olyan helyzetet teremt, ahol a multikulturális hatások általánossá válnak és eredményeik leképzése tárgyiasul az egyes tudományterületeken, ahogyan az építészetben is.

A dolgozat a Pécsi Tudományegyetem kulturálisan vegyes hallgatói összetételét alapul véve fogalmazza meg az igényt egy olyan több vallás szükségleteinek megfelelő „kápolnára” mely teret biztosíthat az egyéni vallásgyakorlásra illetve a magukat külön valláshoz nem soroló emberek számára a csendes elmélyülésre, gondolkodásra. Tanulmányunk tehát a koncepcionálisan megalkotott tervezési folyamat első lépéseként készült, egy jövőben remélhetően megvalósításra kerülő, vallás tekintetében semleges, kisléptékű szakrális tér kialakításához.

Szakirodalmi hivatkozások

- [1] Majtényi Balázs: A nemzetállam új ruhája. Multikulturalizmus Magyarországon. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 23–39.
- [2] Francisco Díez de Velasco: Multi-belief/Multi-faith Spaces: Theoretical Proposals for a Neutral and Operational Design. RECODE – Responding to Complex Diversity in Europe and Canada. 2014. Online Working Paper 26. (letöltve: 2019.02.15.). http://www.recode.info/wp-content/uploads/2014/01/FINAL-26-D%C3%A0dez-de-Velasco_fin.pdf
- [3] Francisco Colom Gonzalez & Gianni D'Amato (Eds.): Multi-belief/Multi-faith Spaces: Theoretical Proposals for a Neutral and Operational Design. In: Multireligious Society: Dealing with Religious Diversity in Theory and Practice. Ashgate/Routledge, 2017. 236-250. (letöltve: 2019. jan. 18.) https://www.researchgate.net/publication/313930537_Multi-beliefMulti-faith_Spaces_Theoretical_Proposals_for_a_Neutral_and_Operational_Design_en_Francisco_Colom_Gonzalez_Gianni_D'Amato_Eds_Multireligious_Society_Dealing_with_Religious_Diversity_in_Theo
- [4] Pécsi Tudományegyetem: Tények/ adatok/ statisztikák. letöltve: 2019. január 18.) https://pte.hu/tenyek_adatok/statisztikak

- [5] Wusching Á. T.: *A nemzetközi hallgatók tanulmányi célú mobilitásának jellegzetességei Pécs és Debrecen példáján.* *Tér és Társadalom*, 31/2. (2017). 69-72.
<https://doi.org/10.17649/TET.31.2.2828>
- [6] Egedy G.: *A multikulturalizmus dilemmái: Nagy-Britannia példája.* 2006. (letöltve: 2019. feb. 09.)
<https://polgariszemle.hu/archivum/23-2006-junius-2-evfolyam-6-szam/106-a-multikulturalizmus-dilemmai-nagy-britannia-peldaja#note2>